Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 09 Listopad 2000 14:19

"Jutarnji list" od ponedjeljka, 9.10. 2000. godine, na naslovnoj strani donosi vijest: **"INFLACIJA U HRVATSKOJ DOSTIGLA 15,5%"**
. Autor članka je ugledni novinar koji probleme financijskog sistema i financijske politike prati već godinama. Ne radi se, dakle, o senznaciji već o analitičkom članku.

Zamjena stabilnog tečaja kune kao političkog cilja ekonomskim kriterijem odjednom je dinamizirao dugo taložene odnose u hrvatskoj privredi. Odnos relativnih cjena postao je neodrživ. Stvari su izmakle kontroli.

Suprotno, iznesenom, je mišljenje da se radi o ekcesu koji će se monetarnom restrikcijom u narednom razdoblju "stvari dovesti u red". Isproban model kada je autonomno određivana količina novca u opticaju (koja to zapravo nije bila; dokaz: nepodmirena potraživanja i "usporavanje" dužničko - vjerovničkih sporova) uz politički marketing nominalno je održavan željeni nivo cjena.

Da li je to bio dovoljni uvjet? Jasno da nije. Priča je bila validna zahvaljujući snažnom povećanju raspoloživog društvenog proizvoda temeljem rastućeg uvoza. Računi su se ispostavljali snažnim rastom zaduženosti prema inozemstvu. Vrlo mali broj ekonomista može tvrditi da Hrvatska nije prezadužena zemlja. Konačno, smanjenje mogućnosti dodatnog zaduživanja to jasno pokazuje. Ne treba zaboraviti da je inozemni image Hrvatske značajno se povećao ali ne i kreditni kapacitet (bonitet). Služba je služba; družba je družba, rekao bi naš narod. Stabilnost je, danas, u izravnoj ovisnosti o dinamike prodaje obiteljskog srebra. To se jasno isčitava iz zahtjeva Vlade za mogućnošću dodatnog zaduženja - lijepo nazvanim "mostom" za premošćivanje - dok se ne proda još jedan dio obiteljskog srebra.

Ograničenje, nasljeđeno od prethodne vlasti, postaje ograničenje koje nije moguće rješavati monetarnom politikom. Što više, monetarna politika bi mogla svojom odlučnijom restriktivnom politikom značajno pogoršati "krvnu sliku" hrvatske privrede. Konačno, da se ne radi o monetarnom već o realnom fenomenu pokazuje i činjenica da privreda nije dobijala kreditne inekcije koje bi mogle biti razlogom rastu cijena. Privreda i dalje funkcionira u uvjetima tvrdog budžetskog ograničenja. "Prelikvidnost" poslovnih banaka znači da su rizici kredititranja privrede za njih neprihvatljivi i da je neće u postojećim uvjetima kreditirati privredu uz cijenu rasta vlastitih gubitaka. Naime, propisana "ABCDE-a" od strane centralne banke (radi se o metodologiji procjene rizika) poslovne banke bi profitno, zbog nužnih dodatnih rezervacija za plasirane kredite, u uvjetima nemogućnosti naplate potraživanja, doveo u nepovoljniji položaj. Čini se neshvatljivim ali je to tako kada su realni odvojeni od monetarnih tokova. Naime, prethodna vlast je morala uljepšati priču o stanju u privredi. To se je moglo učinkovito "odraditi" jedino ako se ignoriraju rastući dugovi poduzeća. Jasno da to ima svojih granica. Upravo smo sada na kraju te moguće "tolerancije". Vrlo je važno da tu činjenicu shvati današnja vlast.

Smanjenje javne potrošnje se ne odvija po predviđenom planu. Što više "rupe" svakim danom postaju sve vidljivije i sve je manje vjerojatnosti da će se "začepiti". Monetarne i fisklane vlasti svjesne su da to ne smiju učiniti štamparijom jer bi to značilo otvoreni put u hiperinflaciju a problem se ne bi rješio. Političke stranke šute o stanju iako im je ono poznato, između ostalog, i putem ovih web. stranica. Kupovanje mira ima svoju cijenu. Hrvatska danas nije u stanju platiti

cijenu socijalnog mira jer su potencijalna sredstva potrošena u prethodnom razdoblju. Još uvijek vladajući i oporba se zavaravaju da će se stvari ipak nekako posložiti same od sebe. Ekonomiste koji ukazuju na rastuće probleme istina bog ne nazivaju katastrofičarima ali ih u sve manjoj mjeri konzultiraju.

Da nije tome tako Hrvatski državni Sabor bi urgentno stavio na dnevni red stanje u privredi. Vlada elegantno obavještava javnost da će joj za koncepciju i strategiju razvoja trebati najmanje šest mjeseci. Želim jasno reći da nemamo na raspolaganju šest mjeseci da bi se odredili kuda i kako idemo. Tekuća inflacija to samo potvrđuje. Treba ponoviti ne radi se o psihološkom dijelu inflacije radi se o troškovnoj, strukturnoj inflaciji koju slikovito možemo nazvati "nadolazeći plimski val" koji će "potopiti" značajan dio privrede čime će se proizvedeni društveni proizvod smanjiti sa svim posljedicama tog i takvog kretanja domaćeg društvenog proizvoda. Pri tome, ne treba zaboraviti da nemamo nacionalne financijske inudstrije koja bi se mogla učinkovito uključiti u rješenje prisutnih problema. Kada se jednom "iznjedri" Koncepcija i strategija razvoja tada će se vidjeti sva tragičnost i ograničene mogućnosti hrvatske vlasti u stvaranju nvog društva, kojeg svi želimo, bez nacionalne financijske industrije.

Stoga je nužno smanjivati troškove i rashode gdje je to moguće i za to nam ne treba koncepcija i strategija razvoja. Za to nam je potreban Nacionalni program štednje. Ovo pretpostavlja - stimuliranje - povećanje štednje ali i smanjenja gubitaka (upravljanje gubicima) za što se zalažem više godina.

Zaključno valja reći da površna inventarizacija jasno pokazuje u kakvom je stanju državna blagajna, privreda, socijalna skrb……i da postojeća rješenja za nagomilane probleme nisu u stanju rješiti prisutne probleme. Predsjednik, Predsjednik HDS, i Premjer moraju javno i jasno, eksplicite, odmah suočiti građane Hrvatske sa stanjem u privredi. Nije slučajno da je "Jutarnji list" u današnjem broju najavio rubriku: Svakodnevni "Novac".